

KORSHAMN

Morgon i Korshamn

VÅRT SOMMARPARADIS

KORSHAMN

VÅRT SOMMARPARADIS

Inledning

I nordvästra delen av byn Kyvik i Släp socken ligger sommarparadiset Korshamn. Namnet, är ganska vanligt både på ost- och västkusten, men dess betydelse är osäker. Man skulle kunna tänka sig att namnet betyder att hamnen har två armar som korsar varandra så att man alltid kan finna en möjlighet att förtöja en båt i lä. Detta är fallet för såväl vårt Korshamn som Korshamn på Vallda Sandö, men denna förklaring finns inte i ortnamnsforskarnas arkiv. Istället tror man att namnet kommer från ett sjömärke i form av ett kors som skulle ha funnits i hamnen.

Föregångaren till Korshamns Badförening upa, en sammanslutning av två sommargäster och två året-runtboende, se nedan, arrenderade redan 1931 den udde som skiljer de två vikarna åt, av markägaren på Tofta gård, Kyvik 1:3. Badhytter och sjöbodas av varierande storlek, form och färg började ta form och flera båtförtöjningar tillkom i innerviken. 1945 bildade ett större antal sommargäster och åretruntboende en badförening som tjugo år senare omvandlades till en intresseförening som omfattade boende med fastigheter i Korshamns närområde, dvs. inom en avgränsad del av västra Kyvik.

Denna skrift vill berätta mer om hur Korshamn och dess omgivning har omvandlats och utvecklats under de senaste 80 åren. Stor hjälp har jag haft av folk som är uppvuxna i trakten eller på olika sätt har deltagit i de aktiviteter som under årens lopp kommit att präglade Korshamn, se referenser.

Skriften har finansierats av Korshamns Badförening samt Kyviks Samfällighetsförening.

Kullavik, maj 2009

Gilbert Dyne

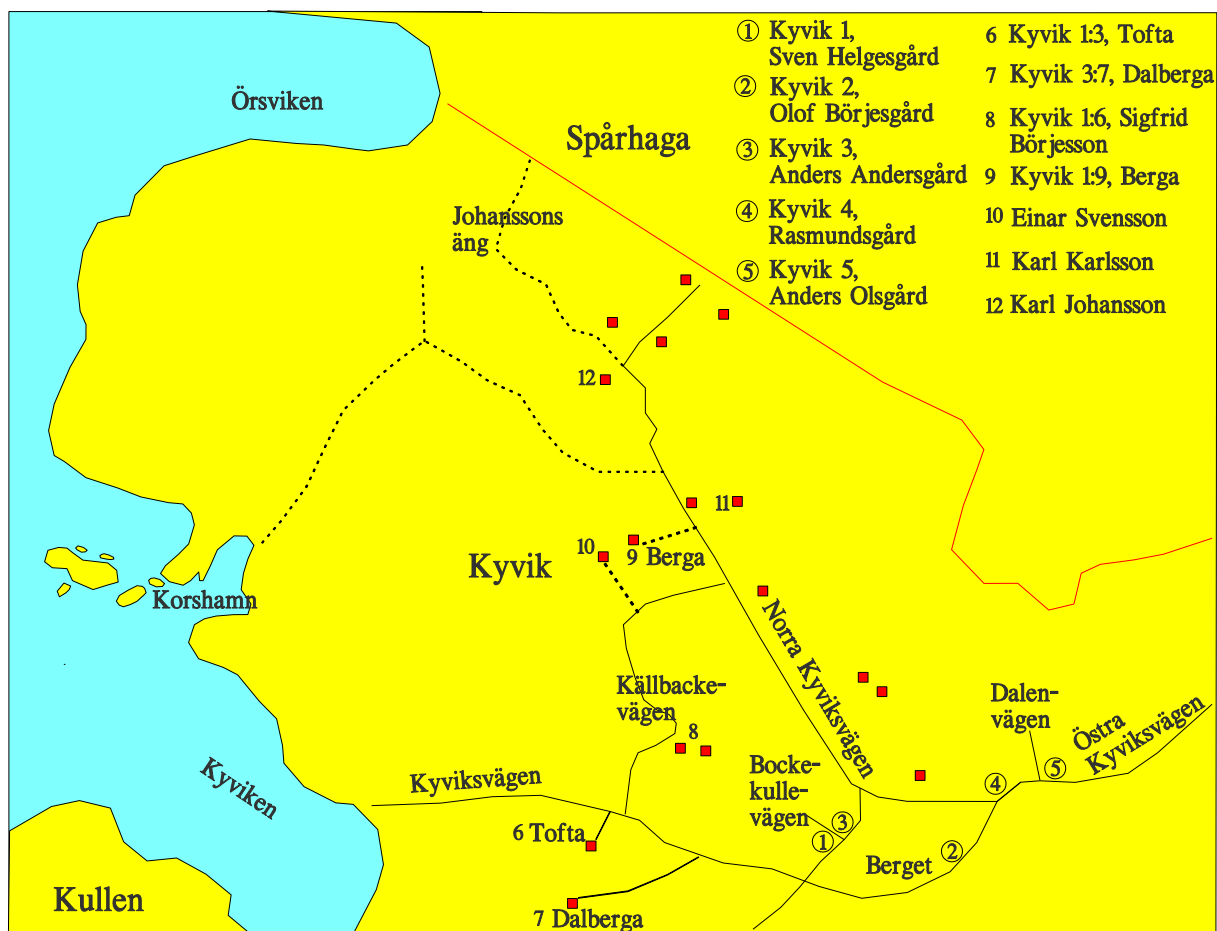
Kyvik i gamla tider

Innan vi kommer in på Korshamn måste vi berätta litet om den by där viken ligger och de omständigheter som ledde till att Korshamn blev som det är idag. Byn heter Kyvik och de flesta av oss som har tillgång till Korshamn har fastigheter med denna beteckning. Namnet har byn fått från Kyviken, vid vars södra sida Kullaviks hamn idag ligger. Namnets betydelse är osäker, men det kan, liksom Kivik i Skåne, komma från ordet köpvik, vilket indikerar att det kan ha varit en handelsplats i gamla tider. Ett annat namn som förekommer i gamla dokument är Espeviken, ett namn som kan syfta på asp. Kanske det förr växte aspar vid vikens stränder?

Kyvik är en av socknen Släps nästan 30 byar. Vår granne i norr är Spårhaga och i söder ligger byn Kullen. Det var först 1911, några år efter Säröjärnvägens tillkomst, som namnet Kullavik introducerades.

Byn består av följande fem stamfastigheter:

- Kyvik 1, Sven Helgesgård
- Kyvik 2, Olof Börjesgård
- Kyvik 3, Anders Andersgård
- Kyvik 4, Rasmundsgård
- Kyvik 5, Anders Olsgård

Bebyggelsen i västra Kyvik år 1925. Numrerade cirklar: ursprungligt läge för stamfastigheterna Kyvik 1 – 5, röda fyrkanter: hus, svarta heldragna linjer: vägar och prickade linjer: stigar. Obs Korshamnsvägen fanns inte vid denna tid

Innan laga skiftet i mitten av 1800-talet låg stamfastigheterna Kyvik 1 och Kyvik 3 vid Bockekullevägen medan de övriga låg längs det som idag kallas Östra Kyviksvägen, se figur. De runda ringarna i ovanstående karta representerar alla de hushåll, med vidhängande byggnader, som på denna tid ingick i stamfastigheten.

Av de ursprungliga gårdarna ligger Kyvik 2:35, Berget, och Kyvik 5:23, Dalen, kvar. Samma gäller den ursprungliga mangårdsbyggnaden på Kyvik 1, som idag är kulturminnesmärkt. De ursprungliga byggnaderna på Kyvik 3 är rivna och deras efterföljare har idag sin infart från Norra Kyviksvägen.

Av de gårdar som flyttade ut vid laga skiftet kan nämnas Kyvik 1:3, Tofta och Kyvik 3:7, Dalberga. Kyvik 1:6, uppfördes på 1890-talet vid Källbackeliden som ägs av Sigfrid Börjessons dödsbo. Gården Berga, Kyvik 1:9, byggdes troligen i mitten av 1850-talet. Den ligger vid Norra Kyviksvägen, se karta, och inköptes 1889-90 av Gustav Johansson, då han kom hem från Amerika. Denna gård har givit namn på de Bergavägar som idag genomkorsar villaområdet på Korshamnsberget.

Låt oss ta en tur längs Norra Kyviksvägen och försöka föreställa oss hur området såg ut då 1925 års ekonomiska karta ritades, se figur ovan. Vi kommer från Kullavik och åker norrut längs Kyviksvägen, styr in på Norra Kyviksvägen vid Kyvikshus, passerar Bockekullevägens mynning och stannar till vid vägen upp till Skogs backe. Norra Kyviksvägen hade ända fram på 1970-talet endast en enkel förbindelse med Kullaviks centrum. Huvudsträckningen var då den privatägda vägen över Skogs backe, som ledde fram till nuvarande Östra Kyviksvägen med utfart till Gamla Särövägen norr om dåvarande Mattissons affär vid Sandlyckan. Då denna lösning hade stora nackdelar för de boende, eftersom vägen gick rakt genom gården, stängdes den av för motortrafik 1988 då Norra Kyviksvägen förbands med centrum med den så kallade Genvägen. Sin nuvarande sträckning fick Norra Kyviksvägen i två etapper som blev klara 1994.

Åter till år 1925. Tittar du åt höger ser du, vid mynningen av nuvarande Västra Körnåsvägen ett stort sommarhus som är omgivet av en fantastisk mur med vackra valvbågar. Släpborna var i gamla dagar mycket skickliga stenhuggare och deras alster kan beskådas på många håll i socknen. Sommarvillan är numera riven och har ersatts av ett nytt hus. Några av valvbågarna är dock kvar. Tittar du istället norrut ser du två permanentus invid berget i slutet av nuvarande Norra Körnåsvägen

Vi svänger nu av till vänster och kör mer än 500 meter fram till den plats där nuvarande Korshamnsväg börjar. Inte ett hus har vi sett till vänster och till höger har vi endast passerat sommarvillan Ekebo. Den enda av de nuvarande sidovägarna som fanns var vägen ner till Källbacken.

Väl framme finner du till vänster gården Berga, se nedanstående bild. Något bakom gården bodde Einar Svensson, en viktig man för den nyblivne sommarstugeägaren eftersom han på 1950-60 talen hade hand om kontrollen av de trekammarbrunnar med tillhörande stenkista som kommunen krävde för att rena avfallsvattnet från köket.

Vi fortsätter och passerar på höger hand Solbacken nr 6, där Karl Karlsson bodde med verkstaden vid vägen och högre upp det boningshus, som idag ersatts med en modern villa. Litet längre fram till vänster började den grässtig som på denna tid ledde ner till Korshamn. Vid denna stig låg på höger hand en linbasta där bönderna i gamla tider torkade sitt lin. Den är numera försvunnen

Efter två zick-zack-kurvor ser vi ett hus på vänster sida, mitt emot det som idag är Asplyckevägens mynning. Detta, som ursprungligen tillhörde Karl Johansson, är idag rivet och ersatt med ett annat hus. Fortsättningen av vägen, som nu övergår till en stig, ledde ner till ”Johanssons äng” där vi idag kan spela fotboll och fira midsommar. På nedanstående bild hässjar Evald Johansson, hans hustru Anna och sonen Tage hö på denna äng

Slätter på gården Berga 1907. Till höger Gustav Johansson, i mitten yngste sonen Evald i 15-årsåldern och längst till vänster äldste sonen Karl. Fotot är taget från gården mot nuvarande korsning mellan Norra Kyviksvägen och Korshamnsvägen.

Hässjning av hö på Johanssons äng i början av 1940-talet. Evald Johansson till höger, hustrun Anna i mitten och sonen Tage till vänster

Svänger vi istället av åt höger kommer vi in på en biväg som hade samma sträckning som Asplicevägen - Åsnekärrsvägen, har idag. Längs denna låg fyra hus varav tre fortfarande finns kvar, om än något ombyggda. Två av dem ägdes av sommargäster och två var permanentus. De tomter som hörde samman med dessa hus var stora, oftast betydligt större än 10 000 kvadratmeter

Sommargäster kommer och försvinner

Redan under 1920-talet hade det börjat komma sommargäster till Kyvik. Några av dem byggde sig, som nämnts ovan, stora villor, men de flesta hyrde in sig i bondgårdar och andra hus där deras hyra blev ett välbehövligt tillskott för husägarens ekonomi. Denne flyttade till ett mindre boende under sommaren. På gården Berga hade man gjort i ordning rum och kök i ena ändan av ladan, Karl Karlssons familj flyttade ner till verkstaden och Karl Johansson, byggde sig en liten sommarstuga på tomten bredvid, där de tillbringade sommaren. Samma system användes överallt i socknen.

1939 var det dags för byggnation av sommarstugor i större skala. Sigfrid Börjesson hade inköpt den västra delen av Kyvik 3, ett triangulärt område med spetsen vid Korshamnsvägens mynning och basen vid havet och han lät bygga den första delen av Korshamnsvägen. Han styckade av tomter och började sälja. De första tre sommarhusen byggdes i väster mellan det vi idag kallar Ormavägen och början av stigen ner till Korshamn.

I början av 1940-talet fortsatte byggnationen och de första sommarstugorna längs den nya vägens norra sida tillkom. Samtidigt byggde Knut Börjesson, son till Sigfrid, sitt permanentus längs den gamla stigen till Korshamn, se kartan, och väster där om köpte Kurt Dahlstrand, en tomt där han först byggde sig ett litet hus på ängen nedanför berget. Senare tillkom det större huset uppe på berget.

Efter kriget kom byggnationen igång på allvar, såväl längs Korshamnsvägen, Norra Kyviksvägen och Asplicevägen, men också på berget i nordöstra delen av Kyvik där Ekekullsvägen började förlängas. Ett stort antal småvägar anlades i hela området

Nästa stora byggrush kom i slutet av 1950-talet då Curt Dahlstrand, som flera år tidigare hade inköpt Korshamnsberget, efter många förhandlingar lyckats få området uppdelat i ett femtiotal tomter. De första tomterna, som började säljas 1956, låg nedanför berget, dit det redan fanns väg. Därefter började Bergavägarna anläggas och sommarhusbebyggelsen var igång i hela området.

Ett stort problem var, som antytts ovan att det inte fanns något vatten och avloppssystem i Kyvik. Man löste det genom att gräva egna brunnar eller borra efter vatten medan köksavloppet, som nämnts, krävde en tre-kammar-brunn med tillhörande stenkista. Ville man ha vattenklosett fick man skaffa sluten tank, även om en och annan struntade i detta.

I början av 1980-talet började delar av vårt område att få kommunalt vatten och avlopp, men inte förrän i våra dagar kommer systemet att vara fullt utbyggt.

Omvandlingen av sommarstugorna till permanentboende startade långt tidigare men den fick förstas ett uppsving då många fick avloppsfrågan löst. Idag har de flesta sommarstugorna försvunnit och ersatts med permanentus. Antalet hus inom vårt område som i början av 1930-talet var ett femtontal är nu uppe i över 500 och fler tillkommer hela tiden. Från att ursprungligen ha varit ett jordbrukssamhälle har vårt område sakta övergå till ett område som dominerats av sommarstugor för att sedan omstruktureras till ett villasamhälle. Det enda som fortfarande har kvar sin ursprungliga charm är vårt Korshamn

Stigen ner till Korshamn

För att komma till Korshamn tar vi stigen som startar vid slutet av Korshamnsvägen. Då vi passerat backkrönet och går nedåt ett stycke träffar vi på resterna av en gärdesgård som tillkom efter laga skiftet för att markera gränsen mellan Kyvik 3 och Kyvik 1 och kommer in i den beteshage där Sigfrid Börjesson på 1960-talet hade sina kvigor. I öppningen i gärdesgården fanns då ett vändkors. Här uppe finns det några äppleträd, som kan tyda på att det här för länge sedan legat ett torp. Också längre ner till höger har det i äldre tider funnits äppleträd. En kontroll hos lantmäteriet visar emellertid att inga torp finns utritade på någon av de historiska kartor som finns i arkiven. Det utesluter dock inte att det legat någon backstuga inom området,

På denna tid bestod den enda vegetationen av den öppna hagmarken kantad med björnbärssnår i norr och öster, några alar vid södra gränsen och tallar och enar i väster. Den ursprungliga grässtigen förbättrades under åren och belades på 1970-talet med asfaltgrus efter överenskommelse med markägaren. Någon bilväg ner till Korshamn kommer det aldrig att vara tal om och det skall vi väl idag vara mycket tacksamma för.

Då vi passerat den granskog som idag ersatt hagmarken och som sonen Axel planterade, då han sålt kvigorerna, passerar vi en annan ägo gräns och vi är inne på våra egna marker, som förr ägdes av gården Tofta. Även här hindrade ett vändkors kvigorerna att lämna sin hage. Båda korsen är sedan lång tid försvunna.

Fortsätter vi framåt har vi till höger det vi idag kallar kärret och bortom den ser vi de två senaste tillskotten i badhusbebyggelsen, två stycken grupper av trippelbodas byggda för mer än 30 år sedan på föreningens initiativ. Bakom och utanför dem finns bodas byggda tidigare av enskilda föreningsmedlemmar.

Bron över till bad och bryggor

Låt oss stanna till då vi nått fram till den stenbro som leder över till badbryggor och båtplatser. Som framgår av nedanstående bild gick havet i början av 1930-talet längre in än idag och det var möjligt att bada också i delar av det vi idag kallar kärret, dvs. innanför bron ut till udden. Vi frågar oss: vem kan ha byggt denna bro och när skedde det? En titt på den ekonomiska kartan visar att den fanns redan 1925, alltså långt innan sommargästerna kom i strida strömmar. Det kan alltså inte vara de som byggde bron. Det måste ha varit markägarna, men vad var skälet?

Boskapskötseln stod, ända fram till mitten av 1900-talet, för en mycket viktig del av gårdarnas försörjning. Innan det laga skiftet hade Kyviks samtliga gårdar gemensamma utmarker där korna gick på bete under vår höst, sommar och höst. En viktig faktor i denna verksamhet var tillgång till vatten. Kan det vara så att stenbron helt enkelt är en fördämning, avsedd att förhindra regnvattnet att rinna direkt ut i havet? Detta skulle innebära att kärret på denna tid var en sötvattensjö, där korna drack vatten. Denna teori stöds av det faktum att Toftas kor under 1930-talet ofta var nere vid Korshamn. De kom dit över bergen från betesmarkerna kring nuvarande Västervägen. Innan laga skiftet, då gränserna mellan gårdarnas utmarker drogs upp, hade boskapen från hela byn tillgång till Korshamns sötvatten

Men, säger någon, det är ju en kulvert under bron som släpper in havsvattnet och vid storm kommer vågorna att slå över bron. Någon kulvert fanns inte på 1930-talet och det saltvatten som kom innanför fördämningen sjönk till botten eftersom det är tyngre än det sötvatten som i stora mängder kom från de omgivande bergen. Det kan nämnas att boskapen längs Norges fjordar dricker dess ytvatten eftersom detta är sött. Vid större djup, däremot, är vattnet mycket salt. Fjordvattnet är skiktat på samma sätt som vattnet i vårt kärr kan ha varit i gamla tider

Bron ut till badet i mitten av 1930-talet.

Badhusbebyggelsen i slutet av 1930-talet. Badhytten till vänster, som byggdes av Karl Johansson, och hytten strax därbakom, används än idag.

Efter dessa kulturhistoriska spekulationer återgår vi till vårt ämne.

Innerviken

På innervikens östsida finns resterna av en båtbyggga, där bönderna i gamla tider kan ha haft sina småbåtar. Viken har en naturlig, fast sandbotten, men på 1960-talet har en stor del av sanden ersatts av småsten. För att råda bot för detta har föreningen vid två tillfällen inköpt sand från danska Läsö. Sanden fraktades i pråmar och den sprutades in mot vikens inre del. Vågorna har under årens lopp omfördelat sanden och en stor del av den finns nu inne i kärret.

Båtbyggorna längs vikens västsida har byggts om många gånger. Den senaste radikala förändringen skedde efter septemberstormen 1969. De stora vågor som då rullade in från sydväst lyfte byggorna från sina fundament och spolade in dem i kärret. Förödelsen var total och styrelsen avgick. Föreningens nytillträdande styrelse beslöt då att dessa byggor skulle göras löstagbara så att de kunde tas ner för att förvaras på tryggt ställe under vintern. Dessutom beslöts att föreningsmedlemmarna skulle utföra detta arbete vid två byggdagar, en på hösten och en på våren. Samtidigt infördes en städdag på våren. Systemet fungerade bra, men tyvärr var uppslutningen rätt klen. Det var alltid samma entusiaster som mötte upp och gjorde jobbet. När systemet att avgiftsbelägga frånvaro vid bygg- och städdagar infördes förändrades allt och idag fungerar det hela mycket bra. Arbetsdagarna betyder inte bara att vårt Korshamn är välskött, de har också en social funktion, till glädje för många.

Badhyttsbebyggelsen 2009

Ute i viken ligger en badbyggga, vars föregångare tillkom på 1950-talet, då föreningen drog igång en simskoleverksamhet. Verksamheten var mycket aktiv och under juli 1983 var det, exempelvis, 15 nybörjare som lärde sig simma. Därtill kom 100 simborgare och 32 märkestagare. Den högtidliga promotionen ägde rum den 31 juli. Verksamheten lades ner pga minskande intresse på 1990-talet.

Simpromotion på 1970-talet. Korshamnsloppet startar.

Vi passerar bron och går vidare till "Cementan". På 1930-talet bestod detta område av stora stenar som gjorde framkomligheten ganska besvärlig. Stannar vi upp här och tittar österut har vi Korshamnsberget till vänster. Den så kallade prickvägen, en stig som leder upp på berget, är gammal och den användes bland annat av de boende i Berga gård. Den upprustades och försågs med trappor då de första sommarstugorna byggdes i området i slutet av 1950-talet. Vitmålade prickar visar var stigen går.

Låter vi blicken vandra åt höger ser vi nedanför berget det hus som byggdes i mitten av 1950-talet. Där bakom bor, bland andra, Pelle Pettersson, den kände båtkonstruktören. Det har förekommit att några av hans nykonstruktioner varit förtöjda i denna del av viken. Söder om bebyggelsen mynnar Västervägen, därefter följer Hjärtudden, ett slutet område, och slutligen ser du Kullaviks hamn längst till höger.

Vänder du dig nu åt söder ser du rakt fram dig ett rött hus, som Korshamns Badförening idag använder som hamnbod. Huset byggdes redan 1931 av Eric Stenberg, en av dem som arrenderade marken av Tofta. Detta hus användes som sommarstuga ända in på 1950-talet, då det övertogs av Korshamns Båtklubb, se nedan. På 1990-talet totalrenoverade vår aktive hamnkapt. Erik Svanberg huset som därefter fick namnet Eriks bod

Till höger ser du vårt klubbhus som tillkom på 1980-talet på initiativ av Damklubben och Båtklubben, se nedan. Den var ursprungligen en sommarstuga som skulle rivas. Allt arbete, med inköp, transport och återuppbyggnad skedde på frivillig grund, se beskrivningen nedan. Klubbhuset används vid många av föreningens aktiviteter, som vakthållning, arbetsdagar och fester men kan också hyras av föreningsmedlemmar för privata fester.

Passerar du hamnboden och går upp på bergsryggen till vänster tittar du ner i Bastuviken. Bakgrunden till detta namn är att en föreningsmedlem vid varje årsmöte brukade motionera om att man här borde bygga en bastu. Varje år röstades han ner, men när han väl blev bönhörd placerades bastun i klubbhuset och inte i Bastuviken.

Kappsegling i innerviken

Ytterviken

Fortsätter vi promenaden kommer vi fram till Korshamn yttervik, som är öppen mot väster men begränsas av en hög bergsrygg i norr och Korshamnsskären i söder. Viken är djup, 6 – 7 meter på de flesta ställena, vilket gör den perfekt för alla simhoppare och strömhoppet från Korshamnssstupen i norr och söder är många under varma sommarkvar.

Längst ut på det norra berget ser du Höge sten eller Högsten som den kallas på gamla kartor. Ett annat namn som figurerar i gamla dokument är Brasken. På 1970-talet revs den ner av överaktiva ungdomar, men några vänner av ordning såg till att den kom på plats igen. Stenen hade av forskarna bedömts vara en bautasten från början av vår tideräkning, men då den nya kartan kom i slutet av 1900-talet hade fornminnesbeteckning tagits bort. Kanske hade de som åter reste stenen lämnat efter sig alltför många sentida spår?

I slutet av 1950-talet fanns det inga båtar i ytterviken. Den kraftiga ökningen av antalet sommargäster som bebyggelsen av Korshamnsskären innebar ökade dock kravet på flera båtplatser och 1960-talet förankrades de första två båtbyggarna i viken. Det var tunga betongpontonerna som förbands med berget och med varandra genom kraftiga kättingar. Båtar började också förtöjas i bojar som medlemmarna själva förankrat.

Allt fungerade bra, men i september 1969 kom **stormen**. Från sydväst svepte den in och med vindstyrkor på upp till 35 meter per sekund slog den sönder allting. De båtar som fortfarande flöt efter det första angreppet strök med när stormen återkom såväl en som två veckor senare. Pontonerna blev skadade genom att fästena för kättingarna slets av och det blev stora hål i betongen. Dock flöt de fortfarande.

Pontonerna reparerades och styrelsen införde arbetsdagar. Vid höstbryggdagen togs bryggorna mellan pontonerna och land bort och de fasta kättingförbanden lossades så att varje ponton under vintern kunde röra sig fritt.

Åtgärden hade avsedd verkan och ett tiotal år senare inköptes ytterligare två betongpontoner som förbands med varandra på samma sätt. Föreningen hade nu också tagit ansvaret för bojplatser och kättingar och bojfästena kontrollerades regelbundet.

Ytterviken med sina fyra frikopplade betongbryggor, sedd från Höge sten.

Åren gick, en och annan västlig storm ställde till viss skada, men så kom **Gudrun** och sedan **Per** och vi blev tvingade att ersätta betongpontonerna med en modernare och lättare brygga. Hoppas den nya bryggan får ett lika långt liv som sin föregångare.

Skärgården utanför Korshamn

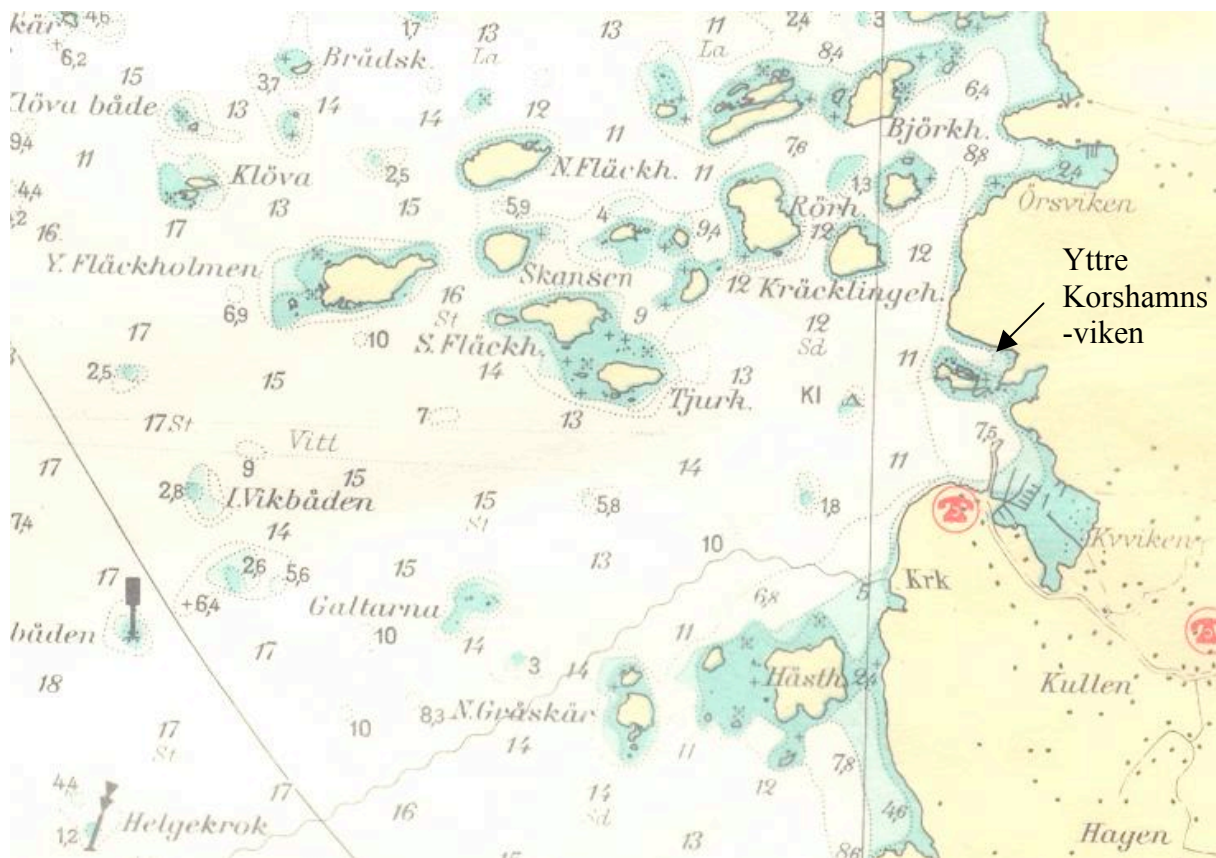
Har man båt i Korshamn har man inom roddavstånd tillgång till en mycket fin skärgård, se sjökort nedan. Närmast har vi Kräcklingeholmen, som kanske inte alltid är så lättillgänglig, men väster om den ligger den mycket populära Rörholmen. Vill man ha plats i dess nordöstra vik måste man vara tidigt ute.

Sydväst om Rörholmen ligger Tjurholmen, som är omgiven av många grynnor. Tar man sig försiktigt in österifrån kan man få en bra ankarplats vid holmens norra sida. Betydligt mer populär är Södra Fläckholmen i nordväst där båtar och badande ligger tätt under varma sommarkdagar. Nästan lika populär är Yttre Fläckholmen längre västerut, men holmarna Skansen och Norra Fläckholmen är också värda ett besök.

För den historieintresserade kan nämnas att skäret Klöva väster om Yttre Fläckholmen en gång användes som markering av att här gick gränsen mellan Danmark och Sverige innan Halland blev svenskt 1645. Denna gräns passerade österut udden mellan Örsviken och Nordre vik.

För seglaren kan det vara bra att veta att vattnen sydväst om Korshamn är djupt, med några få undantag. Grynnan mellan Korshamn och Tjurholmen är markerad under säsongtid och eftersom sjön vid Galtarna längre ut bryter utgör de inget problem. Värre är det dock med grynnan utanför Kullaviks starttribun, där vattendjupet är 1.8 meter, i alla fall om man har en båt i Americas Cup storlek. Då Sverige deltog för första gången i denna tävling kunde vi från Korshamn följa hur Pelle Petersson och hans besättning på den svenska båten "Sverige" finslipade sina seglingsegenskaper genom test mot utmanaren "Colombia". Vid ett

tillfälle då seglingarna avslutats och båtarna var på väg hem till Kullaviks hamn fick en av dem närkontakt med Kullaviksgrynnan.

Skärgården strax utanför Korshamn

Korshamn Badförening, KBF

Den första badföreningen, om man får kalla den så, hade fyra medlemmar. Två av dessa var permanentboende, bröderna Karl och Evald Johansson och två sommargäster, Eric Stenberg och Kjellner, som var inkvarterade hos bröderna under sommaren.

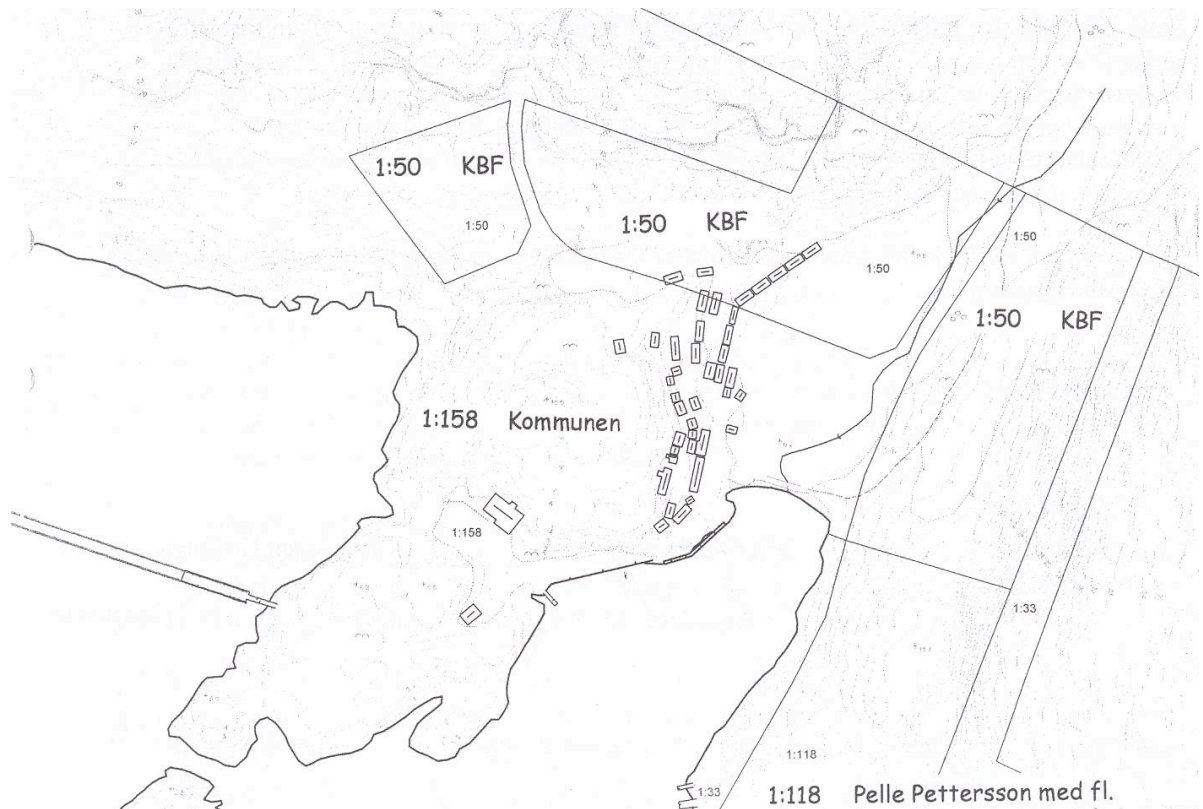
De arrenderade 1931 halvön mellan inre och yttre Korshamn av ägaren av Tofta gård, Charles Andersson, för en summa av 50 kronor per säsong. Stenberg lät, som nämnts tidigare, bygga sig en liten sommarstuga medan Karl Johansson byggde en badhytt. Säkerligen tillkom det ytterligare några båtplatser vid innerviken, en aktivitet som ökades kraftigt då de första sommarstugorna blev färdiga.

Följande milstolpar som varit avgörande för Korshamnsvikens utveckling kan nämnas:

- Det arrende som tecknades 1931 gällde för fem år. Avtalet förlängdes 1936 med fem år och ytterligare fem år till 1946, då årsavgiften höjts till 100:-. Då Korshamn Badförening, u.p.a. bildades 1945 övertog föreningen arrendet, samtidigt som förhandlingar inleddes om ett köp av marken.

- Köpet av Kyvik 1:50, en del av Kyvik 1:33 norr och nordväst om Korshamn innervik, blev klart 1947. Det bestod av tre skiften på tillsammans 1,35 hektar och köpeskillingen var kr 12 000:-. Med köpet följde rätten (servitut) att ”som fritidsområde begagna den öppna plats, som från Korshamnsviken i söder sträcker sig till gränsen mot Kyvik 1:6 i nordväst, samt rätten att begagna vattenområdet utanför för bad och båtplats inklusive rätten att genom förbättringsarbeten öka strandens användbarhet för berörda ändamål”.

Lagfartsbeviset är utfärdat den 9 juni 1948 och har nr 555. Arrendeavtalet upphörde då att gälla.

Karta som visar vilka områden KBF äger och vilket område, delar av Kyvik 1:158, vi har servitut att använda som fritidsområde

- År 1959 träffade KBF ett nytt köpekontrakt gällande förvärv av del av Kyvik 1:33 för 13 500 kr. Kontraktet förutsatte erforderligt tillstånd till avstyckning. År 1961 beslutade Särö kommun att köpa in marken, KBF överklagade, ärendet underställdes Kgl Maj:t, som icke fann skäl att bifalla ansökningen.

- År 1961 ansökte KBF hos Västerbygdens Vattendomstol om tillstånd att stänga av sunden mellan Korshamnsskären och fastlandet medelst förbindelsebryggor och utföra båtbyggor i dess sund och vid stranden av Korshamnsviken. Kommunen bestred bifall. KBF återkallade då sin ansökan beträffande förbindelsebryggorna men fullföljde ansökan på så sätt att föreningen anhöll att i den mindre viken få uppföra två båtbyggor och i den yttre viken två båtbyggor på lämpliga platser och en stenpir för att skydda dessa.

- År 1963 ägde huvudförhandlingar i Vattendomstolen rum. Domstolen hade att pröva om de ifrågasatta anläggningarna kan tillåtas enligt vattenlagen. ”Då dessa endast berör av föreningen med ständig servitutsrätt disponerat område och icke inverkar på vattenståndet eller förnärma allmänna intressen finner vattendomstolen hinder icke möta mot bifall till ansökningen. Huruvida byggnadsnämndens tillstånd erfordras ligger utom vattendomstolens bedömande.”

- I domslutet lämnar domstolen KBF tillstånd att utföra fyra båtbyggor, två i den inre och två vid den yttre vikens norra strand samt till skydd för de senare en 30 meter lång stenpir 1-1,5 meter över medelvattenytan.

Efter denna summering av föreningens kontakter med myndigheterna under åren återvänder vi till föreningens start.

Badföreningen bildades i början av 1945 och den registrerades under namnet Korshamns Badförening upa. Stadgarna fastställdes av Länsstyrelsen i Hallands län den 29 september 1945.

Utav de 27 medlemmarna var endast en permanentboende, Karl Johansson. De övriga bodde här endast under sommaren, men de måste, för att kunna köpa en andel i föreningen, vara lagfarna ägare av fastighet eller tomt i Kyvik. Varje andel kostade 220:- och maximala antalet andelar per person var fem stycken. Första året var badavgiften 5:-, hyttavgiften ytterligare 10:- och båtplatsavgiften ytterligare 5:-

Styrelsen bestod av tre man, ordförande J.A. Berg, Osborn Nyström och Kurt Dahlstrand. Till hamnkaptens valdes Karl Johansson, som åtog sig att vara hamnvakt och se till båtarna i storm. Dessutom stod han till förfogande som rådgivare då den första båtbyggnaden i innerviken kom till.

Under de kommande åren förbättrades badplatsen successivt bland annat genom att den första varianten av "Cementan" kom till. På 1930-talet var, som nämnts, detta område fyllt med stora stenar och framkomligheten var dålig. Bryggor började också byggas i den yttre delen av innerviken och badtrappor placerades ut i båda vikarna. Badhusbebyggelsen, som på denna tid skedde på egna initiativ, tog fart.

Åren gick och antalet sommarstugor ökade stadigt. Då även Korshamnsberget började bebyggas blev föreningens stadgar otillfredsställande och en modernisering genomfördes med advokaten Oswald Jakobsson som drivande kraft. Resultatet blev vår nuvarande förening.

Korshamns Damklubb

Den utveckling som Korshamns Badförening genomgick mot en allt större tyngdpunkt lagd på båtlivet gillades inte av alla. Badet blir lidande ansåg man. Som en reaktion bildades därför i början av 1960-talet Korshamn Damklubb, med uppgiften att hävda de badandes intresse. Klubben blev ett uppfriskande och nyttigt inslag på badföreningens årsmöten och flera av dess förslag gick igenom.

En av de frågor som damklubben, i samarbete med Korshamns Båtklubb, drev i mer än 20 år var frågan om ett klubbhus. Här skulle finnas utrymme för toaletter, räddningsutrustning, telefon, simskoleverksamhet och seglarskola. Slutligen fick damer och ungdomar sin vilja fram och vårt nuvarande klubbhus anskaffades.

Den något kyliga relationen mellan de båda föreningarna försvann efter septemberstormen 1969, då en ny styrelse med representant från Damklubben tillträdde. De arbetsdagar som badföreningen då införde kompletterades på ett fint sätt med damernas förmåga att med kaffe och smörgås göra dessa dagar till trivsamma sociala tilldragelser.

Damerna har under hela sin verksamhetstid varit mycket aktiva i vårt midsommarfirande. Om Korshamns Damklubb ersatts men Korshamns Vänner eller om det är fråga om ett namnbyte har tyvärr inte kunnat fastställas.

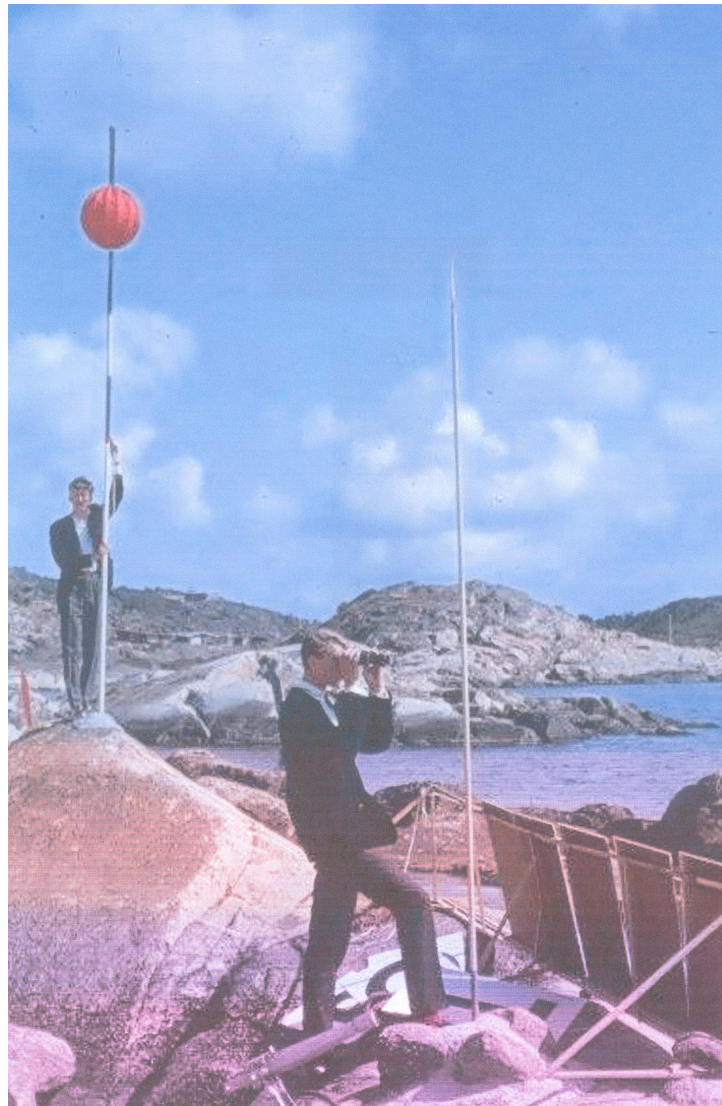
Korshamns Båtklubb, KBK

Korshamn Båtklubb bildades av några ungdomar i 16 – 18-årsåldern 1963. Syftet var att tillvarata barns och ungdomars intressen i Korshamn och att organisera seglingsaktiviteter i viken. Man ville ordna seglingskurser, arrangera kappseglingar och skaffa ett klubbhus, där alla seglingsentusiaster kunde träffas.

Korshamnsbor av alla åldrar kunde få medlemskap, men styrelsemedlemmarna skulle helst vara mellan 16 och 25 år, en regel som idag gäller endast för ordförandens själsliga och inte kroppsliga ålder. Antalet medlemmar under första året var 62 st.

Ungdomarna demonstrerade för att föra ut sitt budskap och de anordnade, tillsammans med damklubben, basar nere i viken med tombola, lotterier, fiskdamm, servering och auktion för att få in pengar. De gjorde också dagsverken i området genom att hugga ved, sila sand, klippa gräs måla hus och gå ut med hund.

Den första Korshamnsregattan gick av stapeln den 14 augusti 1964 med 106 anmälda båtar. Största gruppen utgjorde GKSS-ekorna med 53 båtar, näst intill var OK-jollarna och Flying Junior med 13 båtar var, nio Optimister och Stjärnbåtar deltog liksom tre Triss-jollar. Många silverpokaler delades ut och Göteborgsposten hade reportrar på plats och en stor artikel dagen efter.

Tävlingsledningen i aktion.

Att anordna Korshamnsdagen blev en tradition som kom att vara i omkring 30 år, men den har fått efterföljare. I slutet av 1970-talet fanns det 20 – 25 aktiva optimistjolle-seglare i viken och KBK började även arrangera jolleregattor, samtidigt som de drog igång mycket uppskattade seglarskolor. Aktiviteterna började dock dala under 1980-talet, Korshamnsregattan lades ned i början av 1990-talet och jolleregattorna några år senare.

Några ”ungdomar” i 35-45-årsåldern ville dock annorlunda. De hade fått smak på seglingen genom att delta i gubbseglingar i sina barns Optimister. Eftersom dessa seglingar gav mersmak inköpte två ”gubbar” var sin Laser, en snabb men mycket nyckfull jolle. Detta köp, och de provseglingar som ägarna bjöd, på blev en succé och innebar att seglingsaktiviteten var tillbaka i Korshamn. Inom kort fanns det omkring 17 jollar i viken och man kappseglade sedan starten, 1984, varje onsdag och söndag och fortsätter så än idag..

De äldre laserseglarna ville bredda seglingsintresset ytterligare och bildade CHLM (Cross Harbour Laser Fleet) som en sektion av KBK. Man började arrangera KLM (Korshamns Laser Master) regattor för laserseglare över 35 år. Dessa regattor samlade i början 15 – 20 startande men har under åren vuxit och kommit att omfatta mellan 30 – 40 båtar.

Start i en KLM-regatta

Korshamn Båtklubb började som en ungdomsrörelse, men har allt efter det tiden gått blivit en angelägenhet för oss alla.

Klubbhuset

Redan 1964, året efter starten, tog KBK och Korshamns Damklubb kontakt med Badföreningen för att diskutera uppförandet av ett klubbhus. Då projektet drog ut på tiden tröttnade ungdomarna och ockuperade i stället den oanvända före detta sommarstuga som numera är hamnbod.

Eric Stenberg, hustrun Irma och barnen Inger, Bibbi och Ulf på sommarstugans sydsida, 1931

Sommaren 1966 besökte husets ägare, Ulf, viken. Han blev inte glad då han såg sin barndoms sommarstuga omvandlad till ett klubbhus, men efter en diskussion med KBK's ordförande fick KBK hyra stugan för 5:- per år mot att klubben stod för skötsel och underhåll. 31 år senare fick KBK köpa stugan för 50:-

Planerna på att skaffa ett riktigt klubbhus fortskred samtidigt som 63 000:- i reda pengar skrapades ihop på olika sätt. I augusti 1984 hade Länsstyrelsen gett sin dispens från naturvårdslagen, byggnadslov hade erhållits och medlemmarna började arbeta med förberedelserna på allvar.

Det hus som ritats hade väggar som utformats för dörrar som utlovats från en stor ombyggnad i Gamlestaden. I mars 1985 lånade man en lastbil, plockade ner 150 dörrar, körde ner till viken och fraktade över dörrarna till Korshamn på en flytbrygga. Något senare fick man nys om en sommarstuga av lämplig storlek som skulle säljas i Kullsvik. Efter en del övertalning fick de överta den mot att de monterade ner den.

Alltnog, stugan monterades ned i sektioner, kördes på lastbil till Kullavik där en inhyrd mobilkran lyfte den ner på våra, till flottar sammanfogade, badbryggor. Tidpunkten, en söndag i september, var dock illa vald eftersom det blåste en ordentlig västan. Då ett uppskov skulle kosta mycket pengar chansade vi och en båt började bogsera ekipaget. Det höll på att sluta illa. Bogserbåten blev manöveroduglig, orkade inte hålla upp mot vind och de drev in i Kyviken. Goda råd var dyra, en kreativ besättningsman föreslog att vi skulle vända båten, lägga fast flotten på knapen i fören och dra flotten genom att backa mot sjön. Och så, nu gick båten att styra, vi kom över gattet där hela sjön från Danmark ligger på, fick flotten in i Korshamn och lyckades få stugan i land. Den kvällen, tillägger KBK's ordförande, somnade vi gott

Klubbhuset backas in i Korshamnsvikem. Hamnboden, Stenbergs ombyggda sommarstuga, till vänster.

Två stränga vintrar senare, med mycket arbete, stelfrusna fingrar och många hetsiga diskussioner i hemmen om männens ständiga frånvaro, stod klubbhuset äntligen färdigt 1987.

Vad som skedde med de 150 dörrarna förmäler inte historien.

Vägar och vägföreningar

Innan laga skiftet, då hela byn låg samlad, se ovanstående karta, låg inägorna med sina, i små stycken uppdelade, åkrar och slätterängar i söder och öster, dvs. där en stor del av bebyggelsen kring Kullaviks centrum idag befinner sig. Det område i nordväst, där de flesta av oss bor var byns gemensamma utmarker, som genomkorsades av ett antal stigar. En av dessa kostigar följde troligen nuvarande Norra Kyviksvägen och den stig som på kartan ovan ledde ner till Korshamn. Längs denna väg gick bondmoran, döttrar och pigor då de under vår, sommar och höst skulle mjölka sina kor som betade i utmarkerna. Samma väg tog de då de skulle bereda sitt lin. De rötade linet i den bäck som korsade stigen där Knut Börjesson bodde och de torkade den i den linbasta som låg strax intill.

Efter skiftet, då såväl inägor som utmarker delades upp mellan de fem stamfastigheterna och gårdarna flyttades ut, kom den första vägen i vårt område, en föregångare till Norra Kyviksvägen. Den anlades för det behov som då fanns av en bädd av sten och grus och den var säkert gräsbevuxen. Troligen såg den ut ungefär som dagens infart till gården Berga. Den hade byggts av dem som bodde i området och som också underhöll den. En fartbegränsning fanns det ganska tidigt. Den var på 25 km/tim och den som hade hand om vägen på denna tid såg till att alla höll rätt hastighet. Upptäckte han någon som körde för fort skällde han ut vederböranden. Idag, då vägarna förbättrats har maximal hastighet höjts till 30 km/tim.

Korshamnsvägen anlades, som nämnts tidigare, då Sigfrid Börjesson 1939 började sälja sommarstugetomter. På samma sätt som för andra vägar var det de som använde den som underhöll den. På 1940-talet började väghållningen att regleras genom att vägsam-

fälligheter bildades, en för Norra Kyviksvägen och en annan för Korshamnsvägen och andra mindre vägsträckor. Dessa samfälligheter, som måste godkännas av länsstyrelsen, fördelade skyldigheten att delta i vägunderhållet mellan olika fastigheter efter den omfattning de använde vägen.

Allt eftersom bebyggelsen ökade tillkom ett flertal sidovägar som i början var privata men som så småningom införlivades med huvudvägen.

1981 var det dags för ett större grepp. Kyviksvägens Vägsamfällighet gick samman med vägsamfälligheterna för Korshamnsvägen, Asplyckevägen, Dalenvägen, Dalbackavägen, Västervägen med flera och bildade Kyviks Samfällighetsförening. Eftersom beslutet överklagades ett antal gånger dröjde det till 1986 innan det fick laga kraft.

Vägarna började asfalteras 1959, farterna ökades sakta och slutligen måste de första farthindren anskaffas. Först kom blomsterlådorna, som ju var ganska skonsamma mot bilarna, men de slogs sönder eller hamnade i diket. Därefter kom de betydligt besvärligare vägbulorna, vars antal hela tiden har behövt ökas och idag är nog Norra Kyviksvägen och Korshamnsvägen två av de vägbuletätaste vägarna i riket: Trist!

Eftersom antalet oskyddade barn är stort i området måste vi troligen bygga flera gång- och cykelvägar för att förhindra framtida olyckor.

Midsommardans

Det hela började 1942 en grannfest där var och en hade med sig det den ville äta och dricka. En liten majstång tillverkades och restes på terrassen, man åt, drack och hade trevligt. Efteråt blev det dans och ungdomarna lekte.

Några år senare växte intresset och festligheterna flyttades över till Klingeners äng. Folk började komma från alla håll och midsommarfesten fick sakta den form den har än idag. Alla hjälper till och Korshamn Damklubb skötte och sköter arrangemanget med den äran.

En vecka innan dansen gick damerna runt i stugorna och tiggde ihop vinster till de obligatoriska lotterierna som bekostade övriga aktiviteter. Vinsterna var av alla de slag, vackra glasföremål, dukar, handarbeten, brödlimpor, sockerkakor och leksaker. För de pengar som kom in från förra årets lotterier inköptes godispåsar som delades ut till barnen efter dansen.

På midsommaraftonens förmiddag skickade man ut ungarna för att plocka blommor, man bar fram midsommarstången och började klä den. Ungarna band blomsterkransar och förväntningarna var stora.

Midsommarstången kläds. Från vänster ses bl.a. Alf Lyrmark, Caroline Malmsten och Gunnel Klingener

Vid fyrtiden samlades alla i korsningen mellan Korshamnsvägen och Måns väg och så började marschen ned mot Klingeners äng. I spetsen gick musikanterna och spelade, barnen i sina kransar följde upp tillsammans med föräldrar, far- och morföräldrar och andra midsommarfirare.

Tåget har startat från Måns väg. Musikanterna är Viktor Eriksson, Thomas Rihm, Bengt Bengtsson och Sture Klingener

Mycket betydelsefull för att midsommaridansen utvecklades till vad det är idag var Lasse Berggren. Han och hustrun Inga hade i mitten av 1950-talet byggt sig ett hus vid

Korshamnsvägen. Då arrangörerna kom underfund med att båda två hade varit folkdansinstruktörer blev de tillfrågade om de ville leda dansen runt stången. Lasse tackade ja och under 25 år var han verksam som en dansledare som lyckades entusiasmera såväl barn som vuxna. Den värme han utstrålade och den aldrig sinande energi han visade är det många Korshamnsbor som med tacksamhet minns.

Lars Berggren efter dansen

De tre musketörerna, Sture Klingener, gitarr, Bengt Halse, dragspel och Bollek Esping, lekledare

Musiken har alltid varit "levande" med musikanter, som oftast bar folkdräkter. Någon högtalaranläggning har aldrig behövts. Då dansen tog paus för att musikanterna skulle ta igen sig anordnade lekledarna tävlingar mellan barn i alla åldrar. Det har blivit mycket

säckhoppande och löpning med sked i munnen och potatis som inte fick falla till marken under de snart 70 år vårt midsommarfirande hållit på.

Midsomnardansen innehåller mycket mer än dans kring stängen och lekar. Tre olika lotterier är på gång, ett avsett för de vuxna och ett för barnen. Dessutom lottas det ut bakverk. Och till sist, då Lasse och hans efterföljare hade låtit "raketen" flyga upp mot himlen, kom belöningen, gottepåsen!

En sommar höll midsommarfirandet på att ställas in. Det hade varit en mycket blöt försommar och Klingeners äng var förvandlad till en sjö. Efter en hel del diskussioner lyckades dock arrangörerna att ordna en annan lekplats, ängen ner mot Sigfrid Börjessons gård vid Källbackevägen.

Året därpå var vi tillbaka på Klingeners äng och fortsatte så ända tills ängen fick en annan ägare. Midsommarfirandet flyttade då till "Johanssons äng" eller Muggebiggen där vi sedan dess håller hus. Ett stort tack från oss alla.

Referenser

Många personer, nämnda med efternamnet i alfabetisk ordning, har på olika sätt lämnat bidrag till denna skrift:

- Lennart Andersson, ordförande i Kyviks Samfällighetsförening, är den som i december 2008 efterlyste någon som åtog sig att skriva en Korshamnsbok och som arbetat på att föreningens skall bekosta del av tryckningen
- Dennis Arrfors, med kopplingar till gården Tofta, har kontrolläst och godkänt manuskriptet
- Ingela och Linda Ander, som bidraget med upplysningar om och foto av far och morfar Lasse Berggren, som ledde midsommarfirandet på 1960-80 talet.
- Erland Artbäck, expert på Kyviks hembygdshistoria, har lämnat många uppgifter om trakten och han har kontrollerat att beskrivningen av "Kyvik i gamla tider" inte innehåller några större fel.
- Helena Bengtsson, född på Solbacken nr 6 vid Norra Kyviksvägen tillbringade sin barndom i Korshamn och dess omgivningar på 1930-talet. Hon har lämnat viktiga detaljer om livet och badverksamheten i Korshamn på denna tid.
- Ingrid Bergh, sondotter till Sigfrid Börjesson, har bland annat berättat om linbastan.
- Mats Jardin, förste ordförande i Kullaviks Båtklubb, står bakom skildringen av KBK's tillkomst och de många turena kring anskaffandet av ett första klubbhus.
- Tage Johansson, ägare till gården Berga där han vuxit upp, har med sin lokalkunskap och sina fotografier från gamla dar fördjupat bilden av den trakt där vi bosatt oss.
- Gunnel Klingener, som står bakom den vackra bilden "Morgon i Korshamn" på omslaget, har i ord och bild berättat mycket om midsommarfirandet.
- Lars Korn, tidigare ordförande i Kyviks Samfällighetsförening, står bakom texten om hur de olika vägföreningarna 1986 slogs samman till en gemensam samhällsförening.
- Pether Nordström, ordförande i Korshamns Badförening, som stöttat projektet och arbetat på att föreningens skall bekosta del av tryckningen
- Lars Nyström som tagit fotot av KBK tävlingsledning
- Jörgen Olsson, ordförande i Kullaviks Båtklubb, berättar hur KB förändrats från en ungdomsförening med Optimistjollar, GKSS-ekor och Stjärnbåtar till en förening med något äldre ungdomar som seglar Laser och han ger en bild av det nuvarande klubbhusets tillkomst.
- Ulf Stenberg har, genom sin dotter Ulla Brattström, bidraget med ett fotografi, taget 1931, av sin barndoms familj framför sommarstugan i Korshamn (nu "Eriks bod")
- Ingela Strömblad, som var föreningens första simlärarinna och vars far, Axel Månsson, varit hamnkaptan och givit namn åt Måns väg.
- Jan Strömblad, ordförande i Korshamns Badförening under två perioder, 1969 – 1972 och 2003-2007.
- Christer Svensson, som kontrolläst manuskriptet och lagt till Muggebiggen

